

Pillanatkép a Magyar Könyvszakmai Szövetség tevékenységéről

Az irányított tervgazdaságban és a jól működő, kiépült piacgazdaságban egyaránt elegendő, ha a könyvkiadás folyamatát szakosított, ágazati szervezetek fogják össze úgy, ahogyan ez nálunk a közelmúltig volt: külön-külön a könyvtárosoké (szám szerint 5), a kiadóké és terjesztőké, a nyomdászoké, a rendezvényszervezőké. Érthetően elegendő ez, hiszen koordinációjukat elvégezte a nagy hatalmú Kiadó Főigazgatóság, illetve a maga versenyszabályaival jól körülzárt piac.

Ám mi most a kettő között vergődünk. A cenzúra és a KF (hál'istennek) megszűnt, a nagy állami monopóliumok leépülőben vannak, de a piacnak még hosszú utat kell bejárnia a jelenlegi dzsungeltől a tisztességesen és racionálisan működő piacgazdaságig. Ennek a hosszú útnak a lerövidítésére vállalkozott az 1993. január 29-én megalakult *Magyar Könyvszakmai Szövetség (MKSZ)*. Egyrészt összefogja a könyvszakma *valamennyi* szereplőjét, ágazatát, felvállalja érdekegyeztetésüket, és harmonikus működésük kialakítását a produceren a konzumentig, az írótól-kiadótól az olvasóig. Másrészt a három nagy terjesztői monopólium megszűnése után egyre hangsúlyosabb szerephez jutottak a *könyvesboltok*, amelyeknek ez ideig egyáltalán nem volt érdekegyeztető és érdekvédelmi szervezetük. Mostantól már van! A harmadik szempont az újonnan születő *kisebb* kiadók, terjesztők, boltok, nyomdák felkarolása. Köz tudott például, hogy a múltbeli 25-30-cal szemben jelenleg mintegy 1200 kiadó működik Magyarországon. Egyes vélemények szerint ebből csupán 160-180 a "komoly", a többi jelentéktelen, "egykönyves" kiadó. No de... Egyetlen könyv is lehet kiemelkedő értékű. Továbbá: ki jósolhatja meg, hogy melyik "kiadó", "kisterjesztő" lehetetlenül el holnapra, és melyik válik igazi nagy, értéktérítő intézménnyé?! A rendszerváltozás óta eltelt néhány évben már nem egy ilyen példa vált ismertté. Alacsony, szinte jelképes tagdíjainkkal is a szerényebb lehetőségű intézményeket szolgáljuk.

Az MKSZ a "kicsik" mellett természetesen a régi, nagy múltú intézményekre is támaszkodik. Csak néhány példa tagságunk köréből: az Országos Műszaki Könyvtár, az Országos Széchényi Könyvtár, a Kossuth Lajos Tudományegyetem Könyvtára, főiskolai, megyei könyvtárak (mind a 19 megye szervezete!), a Közgazdasági és Jogi Kiadó, az Alföldi Nyomda és a Zrínyi Nyomda, az újabb könyvinformációs intézmények köréből az Új Könyvpiac, a Bereményi Kiadó, az Interbright stb.

Az MKSZ megalakulásunk első percétől deklarálta, hogy nem irányul egyetlen könyvszakmai intézmény ellen sem, hanem együttműködésre törekszik mind egyikőjükkel. Örömmel nyugtázhatjuk, hogy pozitív érdeklődéssel válaszolt mind az öt könyvtári szervezet (egyikőjük be is lépett intézményesen) és a

Magyar Rendezvényszervezők Szövetsége (MaReSZ, amelyhez a rendezvények és könyvkiállítások tartoznak). Sajnos két hónap elteltével sem reagált a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése.

Több szemrehányás ért bennünket, hogy a közvélemény nem ismeri tevékenységünket. Nos, most a megalakulás óta eltelt negyed évet követően, és májusi közgyűlésünk küszöbén pótolhatjuk ezt a hiányt.

Az MKSZ tevékenysége a megalakulás utáni első hónapokban

1. Egyeztető és informáló megbeszélésre hívtuk meg a *Magyar Books in Print (MBP)* kiadását tervező hat, részben ellenérdekelt (!) munkacsoport tagjait az *egyetlen*, de pontos és gyors MBP kialakítása céljából. Ennek eredményeként egyes munkacsoportok új együttműködést alakítottak ki (a Books in Print a hagyományos nyomtatott mellett elektronikus formában is megjelenik), más munkacsoportok viszont, amelyek felmérték, hogy késésben vannak, abbahagyták a felesleges munkát.
2. Megszerveztük a *magyar könyvtárosok találkozó-ját* és kötetlen eszmeccseréjét az *V. Budapesti Nemzetközi Könyvkiállításon* részt vevő magyar és külföldi kiadókkal és terjesztőkkel. Itt bemutatták a Carlyle cég Voyager nevű integrált könyvtárgépesítési rendszerét, megvitatták a Magyar Books in Print problémáit, a könyvtárak és terjesztők közti visszajelzés szükségességét stb. Utóbbi vonatkozásban az MKSZ ajánlást fog eljuttatni a magyar könyvtáraknak.
3. Ugyancsak a kiállításon a *határon túli kiadók és terjesztők* (Madách, Zenit, Kriterion) és az MKSZ jelen levő elnökségi tagjai megbeszélést tartottak a határon innen és túli kiadók, terjesztők és a velük kapcsolatban levő könyvtárak közötti együttműködés kialakításáról. Megállapodtunk abban, hogy néhány héten belül kicseréljük információs anyagainkat, és a fenti intézmények kifejezték szándékukat, hogy belépnek az MKSZ-be (amelynek egyébként más külföldi tagjai is vannak, pl. az Oxford U. Press). A Miniszterelnöki Hivatal támogatja az együttműködést.
4. *Budapest és a vidék* kapcsolatának erősítésére regionális találkozót és elnökségi ülést tartottunk Debrecenben *Gomba Szabolcsné* elnökségi tagunk, a KLTE Könyvtárának főigazgatója szervezésében, a régió könyvtárainak, kiadóinak, terjesztőinek és nyomdáinak részvételével. A kötetlen eszmeccserén számos értékes javaslat hangzott el, amelyet elnökségünk beépít további terveibe. A megbeszélésről a helyi TV és a sajtó is tudósított.
5. Az MKSZ tagjai elhatározták, hogy kicserélik egymás közt *cégismertetőiket*, hogy ennek bir-

tokában új munkapartnerre jussanak, és egymásnak kölcsönös előnyöket biztosíthatnak.

6. Az MKSZ valamennyi tagját felkértük, hogy valós problémáikat, terveiket juttassák el az elnökséghez, hogy ezek figyelembevételével tarthassuk meg *közgyűlésünket*, amelyen előterjesztjük éves *munkatervünket* is. Elsőként küldték be ötleteiket a Somogy Megyei Könyvtár és a balatonfüredi Városi Könyvtár.

További terveink

- ▶ A *határon túli és hazai* könyvszakma rendszeres együttműködésének megszervezése, elsősorban a Madách, Zenit és Kriterion kiadókkal a már kialakult kapcsolatokra támaszkodva, és a továbbiakban bevonva a vajdasági, kárpátaljai és nyugati intézményeket is.
- ▶ *Magyar Könyv* címmel havi folyóiratot létesítünk a hazai, határon túli és az egyetemes könyvszakma információáramlásának felgyorsítására. A tervezett rovatok: A nemzetközi könyvvilág hírei – Határon túli magyar könyvek – A honi könyvszakma eseményei – Az információáramoltatás új technikái – Álláskereslet és kínálat a könyvszakmában – A könyv és az alkotóművészek: írók, képzőművészek, filmesek, muzsikuskok – Könyves rendezvények – Kiadó kerestetik – Olvasói oldal – Vitaforum.
- ▶ Mint említettük, a könyvszakmán belüli egyetlen ágazat, amelynek nincs saját szakmai szervezete, a több száz, szétszórta működő könyvesbolt. E hiány pótlására az MKSZ külön *könyvesbolti tagozatot* hoz létre, jobb tájékoztatásuk és érdekvédelmük elősegítésére.
- ▶ Az MKSZ gesztorságot vállalt az 1994. március 10–13. között zajló *VI. Budapesti Nemzetközi Könyvkiállítás* mint az *EXPO '96 előrendezvénye* felett, továbbá a londoni, frankfurti, bázeli és egyesült államokbeli vásárok közreműködésével,

és a Japán Alapítvány támogatásával tartandó *World Book Expo '96* szervezésében.

- ▶ Hangsúlyt helyezünk arra, hogy az előbbi rendezvények magyar szervezésben és irányítás alatt működjenek. Ebből a célból fokozni kívánjuk együttműködésünket a *Magyar Rendezvényszervezők Szövetségével*, többek között a könyvszakmai rendezvények összehangolására.
 - ▶ Részt kívánunk venni az *Ünnepi Könyvhét* megszervezésében, amelyen az MKSZ-ben tömörült kiadókon és terjesztőkön kívül a könyvesboltok, továbbá a könyvtárak egyéni vagy kollektív megjelenését is lehetővé kívánjuk tenni.
 - ▶ Az illetékes szervezetekkel együttműködést kívánunk kialakítani a *közép- és felsőfokú oktatási intézmények jobb könyvellátásának* elősegítésére. Ugyancsak tervezzük az elfekvő készletek hozzáférhetővé tételét az ezt igénylő könyvtárak számára.
 - ▶ A könyvtárak és kiadók *visszajelzési rendszerét* is kidolgozzuk (pl. hiánykönyvek megjelentetése, utánnomási javaslatok, "kívánságbank" stb.), rendszeres információcseréjén.
 - ▶ Az illetékes pénzügyi szervezetekkel együttműködve tervezzük a könyvszakmára szabott *hitelstruktúra* kialakítását, az MKSZ szakmai garancia háttérével.
 - ▶ Stabil *munkakapcsolatok* kialakítását kezdtük meg az MKM illetékes főosztályaival, a Főpolgármesteri Hivatallal, a Parlament Kulturális Bizottságával, a Magyar Könyvalapítvánnyal, szakértői tevékenységet vállalva szabványügyi, privatizációs és más könyvszakmai kérdésekben.
- A Magyar Könyvszakmai Szövetség (1476 Budapest, Pf. 225., telefon: 156-0498, telefax: 155-3779) nyitott minden érdeklődő intézmény és magánszemély számára.

Balázs András
(az MKSZ elnöke)

Országnevek kódjai

Az országnevek jelölésére az egyetemesen alkalmazható kódok iránti igény már régen nyilvánvalóvá vált. Ez a felismerés vezette a *Nemzetközi Szabványügyi Szervezetet*, hogy kidolgozza az országnevekre vonatkozó kódokat. Először 1974-ben jelent meg az *ISO 3166 Országnevkód szabvány*, amelynek azóta további három kiadása készült el.

E területen azonban gyakoriak a változások, pl. új országok, független államok alakulnak vagy szűnnek meg, s ez nem követhető mindig a szabvány azonnali korszerűsítésével. Éppen ez tette szükségessé az úgynevezett ISO 3166 Maintenance Agency; *Karbantartó szervezet* létrehozását, amely a Német Szabványügyi Intézetben működik. (Munkájáról a későbbiekben még szó lesz.)

Előljáróban annyit, hogy a Karbantartó szervezet fő feladata az országnevek kódjainak megalkotása, a kódokban bekövetkezett változások nyilvántartása, valamint a róluk szóló tájékoztatás, amelyet a szabvány két kiadása között a Karbantartó szervezet úgynevezett *Newsletter*-ekben ad közre, s küldi meg azoknak az ISO-tagországoknak, amelyek rendelkeznek az ISO-szabvány nemzeti változatával. 1977-ben jelent meg az *MSZ 3410 Országnevek kódjai* c. szabvány, amely a magyar szerzőségű, hasonló témájú KGST SZT 252:1976 honosítása volt. (Akkor politikai okok miatt az MSZ-szabvány nem felelt meg teljesen az ISO-szabványnak pl. Nyugat-Berlin státusának eltelte miatt.) Most viszont megjelent az *MSZ ISO 3166:1992 Országnevek kódjai* c. szab-